

- **Z obsahu:**
- **Kariérni poradcovia na vidieku**
- **Ocenili prácu vidieckych žien**

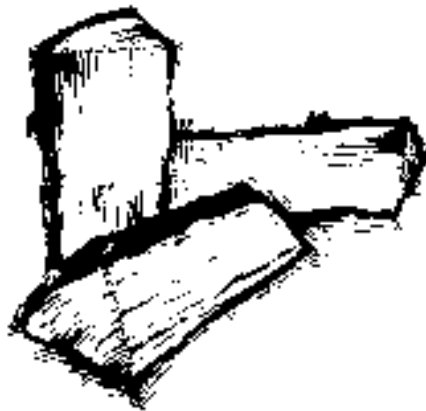
Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka

Peter Rusnák

Tak sme sa dočkali, je to tu – prichádza k vám prvé spoločné číslo VOKA a VIPA s novým logom, úpravou i názvom, ktorý vybrala redakčná rada na základe doporučení predsedníctva VIPA a správnej rady VOKA z vašich návrhov.

Novinkou je aj tematické zameranie čísla. Témou prvého čísla časopisu *Náš vidiek* sú informácie o projekte „Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka“, ktorý v Banskobystrickom kraji realizoval Vidiecky parlament Banskobystrického kraja. Zapájanie verejnosti do rozvojových aktivít považujeme za vysoko aktuálnu, vzhľadom k blížiacemu sa vstupu Slovenska do Európskej únie a s ním spojenú možnosť využívať podporu z eurofondov. Chceli by sme sa s vami jednak podeliť o skúsenosti z realizácie projektu a zároveň vám aj bližšie priblížiť jeho priebeh a dosiahnuté výsledky.

Zároveň Vám prinesieme i skrátené informácie z niektorých odborných prednášok, ktoré vám môžu priblížiť odpovede na aktuálne otázky. Projekt realizoval Vidiecky parlament Banskobystrického kraja v spolupráci s Úradom Banskobystrického samosprávne-

Prilož na oheň...
kresba: šomo

ho kraja a ďalšími partnermi v mesiacoch január–november t. r., vďaka Nadácii otvorenej spoločnosti – OSF, ktorá ho podporila v sume 912 800 Sk.

Ciele projektu

Projekt bol zameraný na zníženie závažnosti troch kľúčových problémov rozvoja vidieka, ktoré sme identifikovali v našom kraji:

pokračovanie na str. 3

Vidiecka organizácia
pre komunitné aktivity

VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU

- **Vidiecky komunitný fond, n. f. sa rozrástol**
- **Štrukturálne fondy**

Obsah

Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka...	...1
Úvodník...	...2
Kariérni poradcovia na vidieku	...7
Ocenili prácu vidieckych žien	...9
Vidiecky parlament vo Velušovciach...	...10
Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka/ Výber z prednášok...	...11
Tvorba vízie mikroregiónu...	...16
Komunitný rozvoj ako základ pre ekonomické napredovanie	...18
Život na vidieku...	...20
Stretnutie siete PREPARE na Slovensku...	...23
Vidiecky komunitný fond, n. f. sa rozrástol...	...25
Šarkaniáda...	...26
Dary Hontu v Bzovíckej škole	...27
Akčný plán prípravy Banskobystrického kraja na vstup Slovenska do EÚ...	...28
Štrukturálne fondy	...29
Národný rozvojový plán – NRP (NDP)...	...30
Vidiecka večera	...36
Prezentácia Hontianskej parády vo Veľkej Británii...	...37
Nájdí partnerov a ide to lepšie	...38
Bodka za číslom...	...39
Anketa...	...39

Vydavateľ: OZ VOKA a OZ VIPA

Náklad: 1000 ks

Kontakt: Nám. Š. Moyzesa 4,
974 00 Banská Bystrica

tel.: 048/415 16 91,

fax: 048/415 16 93

e-mail: voka@voka.sk, ozvipa@voka.sk

Uzavierka nasledujúceho čísla:

29. február 2004

Redakcia: Magdaléna Bernátová, Michaela Heretová, Ivan Rončák

Grafika a sadzba: Svetozár Šomšák

Úvodník

Vážení priatelia,

a opäť je tu koniec roka. Hodnotíme, obzeráme sa späť a zase plánujeme. Aj v budúcom roku sa chystáme riešiť environmentálne alebo komunitné problémy, vzdelávať, pracovať s deťmi, pomáhať nezamestnaným, poskytovať sociálne či iné služby, rozvíjať kultúru, zachraňovať folklór a pamiatky, lobbovať za lepšie zákony, spolupracovať so samosprávou, pripravovať projekty a programy, jednoducho byť užitoční, zlepšovať život okolo nás.

Nie je jednoduché zabezpečiť dostatok finančných zdrojov na svoju činnosť, na mzdy zamestnancov, prenájom kancelárie, telefón, cestovné... Riaditelia a manažéri profesionalizovaných občianskych združení to určite nemajú ľahké. Ale aj malé neziskovky bez kancelárií a zamestnancov iba s dobrovoľníkmi sa majú čo obracať, aby získali dosť peňazí na svoje aktivity.

Napadlo vám niekedy, že viesť neziskovú organizáciu sa podobá vedeniu menšieho či väčšieho podniku? Zabezpečiť dostatok zdrojov na jej chod, na efektívne naplnenie programu a dosiahnutie cieľa (ako na chod podniku, zabezpečenie výroby a zisku). Ako zamestnávateľ, OZ tak isto odvádza odvody do fondov, zamestnanci platia dane zo mzdy. A financie sú (až na zriedkavé výnimky) mimo štátneho rozpočtu. Rozdiel je jedine v tom, že prípadný zisk si v neziskovej organizácii nikto nerozdelí, neužíva, ale je použitý na dosiahnutie cieľov podľa štatútu organizácie, teda na ďalšie fungovanie organizácie, na kus dobrej roboty v prospech niekoho iného. A tak vám všetkým (ale aj nám) želám, aby ste v novom roku mali mnoho dobrých podporených projektov, štedrých sponzorov, naklonených spoluobčanov, aby ste mali nielen pre koho, ale aj s čím konať dobro.

M. Heretová

- nedostatek a nedostupnost informací o podporných nástrojích, a to ako štátnych, tak aj zahraničných a súkromných,
- neznalosť postupu, ako získať prostriedky jestvujúcich i budúcich podporných zdrojov na miestny rozvoj,
- nízka účasť verejnosti na riešení problémov miestneho sociálno-ekonomického rozvoja

Preto sme si vytýčili za dlhodobý cieľ projektu zvýšenie účasti verejnosti a posilnenie princípov partnerstva na miestnom trvalo udržateľnom rozvoji s cieľom zlepšiť absorpčnú schopnosť vidieka Banskobystrického kraja pre realizáciu podporných nástrojov z EÚ a ako bezprostredné ciele sme určili:

1. Zvýšiť motiváciu predstaviteľov samospráv v Banskobystrickom kraji pre vyššie zapojenie verejnosti a miestnych subjektov na spolurozhodovaní o miestnom rozvoji prostredníctvom poskytnutia informácií o princípoch a technickej realizácii regionálnej politiky a politiky rozvoja vidieka EÚ, príprave SR na čerpanie prostriedkov zo Štrukturálnych fondov EÚ a dôsledkoch, ktoré z toho pre obce vyplývajú.

2. Posilniť v povedomí samospráv princípy partnerstva a občianskej spolupráce prostredníctvom iniciácie aktívneho prístupu starostov a samospráv obcí k intenzívnejšej spolupráci s verejnosťou, občianskymi združeniami a iniciatívami, miestnymi podnikateľmi, a prispieť tak k posilneniu občianskej spoločnosti na miestnej úrovni.

3. Podnietiť vznik verejno-súkromných vidieckych partnerstiev prostredníctvom posilnenia spolupráce medzi obcami aj medzi jednotlivými spoločenskými sektormi a zapojenia miestnych partnerov, smerujúcich k spoločnému riešeniu rozvoja vidieka na miestnej úrovni a k príprave 2. kroku

vidieka do EÚ – vypracovať vlastné rozvojové programy trvalo udržateľného rozvoja na miestnej úrovni.

Cieľové skupiny projektu

Cieľ. skupinou projektu pre cieľ 1 sú starostovia miestnych samospráv. Oni sú najdôležitejšou hybnou silou života v obciach. Od nich vychádza väčšina rozvojových aktivít obcí aj s dopadom na širšie okolie. Prax ukazuje, že od postoja starostov závisí intenzita a kvalita spolupráce samosprávy s predstaviteľmi podnikateľov a občianskeho sektora, ako aj s okolitými obcami. Cieľovou skupinou projektu pre ciele 2 a 3 sú súčasne jestvujúce vidiecke združenia. Z 37 mikroreg. združení v kraji je 34 orientovaných na rozvoj vidieka a 7 z nich je registrovaných na MV SR a čiastočne spĺňa podmienku verejno-súkromného partnerstva. V súčasnosti je v rámci 34 vidieckych mikroregiónov združených 288 samospráv, ktorých starostovia a poslanci tvoria cieľovú skupinu pre cieľ 2. Cieľová skupina projektu pre cieľ 3 sa rozšírila aj o zástupcov MVO pôsobiacich v obciach a o zástupcov miestnych podnikateľov.

Dlhodobý cieľ projektu Zvýšenie účasti verejnosti je zlepšenie absorpčnej schopnosti vidieka
foto: M. Heretová

Spoločenský dosah projektu

Celospoločenský dosah projektu zodpovedajúci cieľom projektu:

1. Prísunom aktuálnych a podstatných informácií pre starostov o podporných nástrojoch pre rozvoj vidieka sa zvýši ich orientácia v tejto problematike, čo umožní obciam plánovať svoje rozvojové aktivity, a tak zlepšiť kvalitu života obyvateľov vidieka v Banskobystrickom kraji.

2. Založením nových alebo transformáciou existujúcich združení obcí na verejno-súkromné partnerstvá podľa požiadaviek EÚ (miestne akčné skupiny) sa zvýši absorpčná schopnosť vidieka na čerpanie prostriedkov z Fondov EÚ. Verejno-súkromné mikroregionálne partnerstvá dokážu lepšie získavať zdroje potrebné na spolufinancovanie rozvojových projektov.

3. Prostredníctvom verejno-súkromných mikroregionálnych partnerstiev sa posilní princíp spolupráce medzi samosprávou, podnikateľským a občianskym sektorom. Vytvoria sa tak nové kanály komunikácie, ktoré priblížia výkon verejnej správy občanom, motivujú starostov obcí počúvať a zodpovedne sa postaviť voči hlasom občianskej spoločnosti. To je predpokladom pre vybudovanie silnej občianskej spoločnosti na miestnej úrovni.

Konkrétne očakávané výsledky

1. starostovia obcí informovaní o nástrojoch, ktoré SR a EÚ vytvorili pre rozvoj vidieka,

2. novovytvorené mikroregionálne verejno-súkromné partnerstvá,

3. vidiecke oblasti v BB kraji lepšie pripravené na využívanie podporných nástrojov na rozvoj vidieka a tým vytvorené predpoklady pre plnohodnotnejší život obyvateľov vidieka v kraji,

4. partnerský prístup predstaviteľov samosprávy voči občianskemu a podnikateľskému sektoru v obciach,

5. databáza starostov obcí v BB kraji s kontaktnými údajmi,

6. vyplnené monitorovacie dotazníky,

7. spresnená databáza stavu mikroregionálnych partnerstiev v BB kraji.

Priebeh a výsledky projektu

Realizácia projektu prebiehala v štyroch vlnách. V prvej sa uskutočnili úvodné stretnutia a podujatia pre rôzne cieľové skupiny. V druhej sa uskutočnili stretnutia pre starostov usporiadané v mikroregiónoch. V tretej vlne sa v mikroregiónoch uskutočnili podujatia pre všetkých socio-ekonomických partnerov a v štvrtej sa uskutočnili regionálne stretnutia predstaviteľov mikroregiónov, regionálnych združení miest a obcí, MVO, a podporných inštitúcií za účasti pracovníkov a poslancov Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK).

Prvým krokom projektu bolo iniciovanie stretnutia s Odborom regionálneho rozvoja, územného plánovania a cestovného ruchu Úradu Banskobystrického samosprávneho kraja (ÚBBSK). Realizačný tím projektu –

regionálna rada (RR) BB VIPA si uvedomovala, že realizácia takto rozsiahleho projektu musí byť úzko koordinovaná v rámci ostatných informačných seminárov a podujatí, aby nedochádzalo k zbytočným prekrytiám a dvojakému výkladu. Z tejto iniciatívy BB VIPA nakoniec vznikol Akčný plán prípravy Banskobystrického kraja na vstup do EÚ (viď nasl. článok) a v rámci tohto plánu prevzala BB VIPA na seba zodpovednosť za prípravu vidieka v úzkej koordinácii s ďalšími partnermi podľa akčného plánu.

1. etapa/vstupné podujatia

Dohodli sme sa, že podujatia budeme organizovať jednak po regiónoch a jednak po cieľových skupinách. Zorganizovanie úvodných vstupných informačných seminárov prevzala na seba ÚBBSK. Od konca januára do polovice februára sa uskutočnili vstupné informačné semináre pre všetky cieľové skupiny a dôležitých aktérov v štyroch regiónoch – Horehronskom, Stredohronskom, Novohradskom a Gemerskom. Celkovo sa na týchto podujatiach zúčastnilo 389 účastníkov. Súbežne sa uskutočnili pre všetky jestvujúce mikroregióny aj semináre zamerané na rozšírenie informácií a skúseností o výsledkoch projektu Podpora regionálneho rozvoja, ktorý bol realizovaný v roku 2002 v Banskobystrickom kraji za podpory Britskej vlády. Tieto semináre organizoval ENTERPLAN v spolupráci s BB VIPA a ich cieľom bolo oboznámiť mikroregionálne združenia o dosiahnutých výsledkoch a o metodike spracovávaní programov sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja mikroregiónov. Účastníci obdržali metodické príručky vydané ENTERPLANOM. Celkovo sa na štyroch regionálnych diseminačných seminároch zúčastnilo 113 zástupcov mikroregiónov. Vo februári BB VIPA zorganizovala jeden informačný seminár pre vidiecke iniciatívy, ktorého sa zúčastnilo 45 zástupcov rôznych organizácií pôsobiacich na vidieku

Starostovia sú najdôležitejšou hybnou silou života v obciach
foto: M. Heretová

alebo pre vidiek. V spolupráci so SAZP boli zorganizované dva semináre pre starostov vidieckych sídel k Programu obnovy dediny (POD), s celkovou účasťou 196 účastníkov. Následne sa v marci uskutočnil celokrajský seminár k programu SAPARD, organizovaný ARVI Nitra, so 114 účastníkmi.

2. etapa/starostovia

Vo februári pripravila RR BB VIPA plán realizácie druhej vlny podujatí, ktoré prebiehali v mesiacoch marec–máj. Organizátormi podujatí boli predsedníčky Regionálnych výborov Gemer, Novohrad, Horný Hron a Stredný Hron. Celkovo sa uskutočnilo 6 motivačných podujatí k založeniu nových mikroregiónov so 170 účastníkmi a 19 workshopov pre 20 mikroregiónov s celkovou účasťou 468 účastníkov. Cieľom workshopov bolo informovať starostov o nástrojoch EÚ pre regionálny rozvoj a rozvoj vidieka a o úlohách partnerstva a programovania. Na záver sa uskutočnili cvičenia, v ktorých mali zástupcovia samospráv identifikovať svojich partnerov a zostaviť schému (matricu) partnerstva.

3. etapa/partneri

V mesiacoch máj–august sa v jednotlivých mikroregiónoch uskutočnili stretnutia vo forme študijných krúžkov za účasti starostov a vybraných partnerov počas workshopov. Témou študijných krúžkov boli otázky spolupráce pri programovaní rozvoja a cvičenia tvorby spoločnej vízie a silných a slabých stránok mikroregiónov s cieľom zainteresovať miestnych aktérov do spoločného plánovania. Podujatia boli tiež organizované po jednotlivých regiónoch. Odborným garantom bola VOKA, Banská Bystrica. Celkovo sa uskutočnilo 31 študijných krúžkov v 32 mikroregiónoch s celkovou účasťou 587 účastníkov. Okrem toho sa uskutočnili 3 motivačné semináre k založeniu mikroregiónov za účasti 36 účastníkov. V mesiacoch august–september sa uskutočnilo vyhodnotenie podujatí po jednotlivých regiónoch a pripravovali sa a zhromažďovali monitorovacie dotazníky a podklady pre vydanie informačných materiálov.

4. etapa/sumarizácia

V októbri bola spracovaná databáza mikroregiónov v spolupráci so SAŽP Banská Bystrica a v spolupráci s Krajskou rozvojovou agentúrou v Banskej Bystrici bol zostavený a vyhotovený Informačný bulletin o štrukturálnych fondoch a operačných programoch ako aj komunitárnych programoch uplatňovaných v SR po vstupe do EÚ. V mesiaci október Regionálna rada BB VIPA vyhodnotila podujatia, uskutočnila spoločný seminár pre Komunikačné centrá VIPA za účasti 15 vidieckych manažérov, pripravila záverečné stretnutia v jednotlivých regiónoch a schválila obsah ďalších informačných materiálov – časopisu, skladačky a brožúry. V novembri sa uskutočnili záverečné regionálne stretnutia zamerané na spoločný ďalší postup pre prípravu programov a projektov pre štrukturálne fondy. Podujatia boli zorganizované

opäť v spolupráci s ÚBBSK a zúčastnilo sa na nich aj 12 poslancov zastupiteľstva BBSK.

Celkovo sa na podujatiach zúčastnilo 152 zástupcov mikroregiónov a iných partnerských inštitúcií v regiónoch. V Gemeri a Novohrade boli k spolupráci prizvaní aj pracovníci i-Domov, absolventi projektu „Informačné technológie – cesta rozvoja zamestnanosti na vidieku“, ktorý sa realizoval v spolupráci KÚP, BBSK, KRABB, VOKA a BB VIPA zo zdrojov NÚP na prelome rokov 2002–2003 ako doplnkový súbežný projekt pre budovanie kapacít pre rozvoj vidieka na juhu Banskobystrického kraja. Súbežne v novembri boli vydané i všetky informačné materiály. V decembri bol projekt vyhodnotený a vyúčtovaný.

Dosiahnuté výsledky

Celkovo sa uskutočnilo 76 odborných podujatí s celkovou účasťou 2411 účastníkov, boli vydané štyri informačno-metodicko-propagačné materiály pre potreby projektu a ich účastníkov a špeciálne tematické vydanie časopisu Naš vidiek pre informovanie celoslovenského priestoru vidieka. Projekt v prvom rade splnil ciele týkajúce sa zlepšenia informovanosti a pripravenosti vidieka Banskobystrického kraja na vstup Slovenska do EÚ a na prípravu projektov pre Štrukturálne fondy. Očakávame, že sa to prejaví ako v počte, tak aj v kvalite projektov do predvstupových ako aj povstupových podporných programov spoločensťva. Projekt naplnil aj ciele zvýšenia počtu mikroregionálnych vidieckych partnerstiev. V kraji sa zvýšil počet mikroregiónov z 34 na 45 a zároveň sa skompletizovala a upresnila databáza mikroregiónov. Ďalej sa zlepšila informovanosť o podporných inštitúciách v kraji. Realizácia projektu prispela k zlepšeniu spolupráce inštitúcií na úrovni kraja a regiónov. Aktívne sa v projekte angažovali najmä RRA Lučenec, OZ OZVENY, PRVA Brezno a mikroregión

Južné Sitno. Partnermi pri realizácii boli najmä ÚBBBSK, VOKA Banská Bystrica, ARVI Nitra, SAŽP Banská Bystrica a KRA Banská Bystrica ako aj firma Enterplan, na ktorej činnosť v Banskobystrickom kraji projekt priamo nadväzoval. Veľmi pozitívne možno hodnotiť aj spoluprácu s BBSK a to najmä v oblasti postupnej inštitucionalizácii regionálneho rozvoja. Na odbore regionálneho rozvoja sú určení konkrétni pracovníci pre koordináciu aktivít v jednotlivých okresoch, ktorí sa zúčastňovali na podujatiach v mikroregiónoch a nadviazala sa spolupráca so Zväzom teledomov pre koordináciu aktivít na úrovni mikroregiónov.

Očakávame, že ďalší postup skvalitňovania spolupráce a budovania partnerstiev sa preniesie do štyroch vytvorených vidieckych regiónov.

*Peter Rusnák,
predseda Vidieckeho parlamentu
Banskobystrického kraja*

Kariérni poradcovia na vidieku

Katarína Kubiňáková

V októbri sa ukončil projekt Kariérni poradcovia na vidieku, ktorý sa realizoval vďaka podpore z Grantovej schémy rozvoja ľudských zdrojov (prostriedky EÚ – PHARE 2000 a NÚP). Cieľ projektu, aj jeho krátke predstavenie bolo uverejnené v predchádzajúcom čísle časopisu a tak by som sa v nasledujúcich riadkoch rada sústredila na priebeh projektu a jeho zhodnotenie.

Projekt Kariérni poradcovia na vidieku sa začal realizovať koncom mája t. r., s mesačným skrátením implementačnej doby a prebiehal v dvoch paralelných liniách.

udialo sa

Naším cieľom je vytvoriť sieť poradcov na vidieku, ktorí by sa zameriavali na individuálne poradenstvo
foto: K. Kubiňáková

Prvá línia – práca expertnej skupiny, sa sústredila na vypracovanie kritérií výberu KP, metodiky KP, kurikula, ako aj spracovanie uvedených materiálov do podoby potrebnej pre akreditáciu kurzu na Ministerstve školstva SR.

Skupina zložená z odborníkov z rôznych oblastí (Ing. Jela Tvrdoňová, CSc., Ing. Katarína Veselá, Mgr. Aurélia Baráková, PhDr. Dušan Ondrušek, Ingrid Bernáthová, Ing. Zuzana Drimajová) napísala a skompletizovala rozsiahly materiál, ktorý bude slúžiť ako podklad pre nový rekvalifikačný kurz.

Druhá línia – sieť KP na vidieku sa sústredila predovšetkým na pilotné výškolenie 7 ľudí, reprezentantov partnerských organizácií – OZ DÚHA – Heľpa, OZ TREND – Polomka, OZ OSOH – Hrušov, OZ Ozveny – Hrachovo, Komunitné centrum n. o. Čierny Balog, OZ Šteľbach – Tichý Potok a po doplnujúcom výbere v júli aj OZ RODON Klenovec. Účastníci pilotného vzdelávania absolvovali sériu nasledovných tréningov:

- Úvod do projektu, motivačné skupinové cvičenia, tréningové aktivity so psychologom, Banská Bystrica,
- Aktívna politika zamestnanosti, tvorba databáz, Polomka,
- Databázy, využitie v praxi KP, metódy respondovania, Polomka,
- Legislatíva, tvorba podnikateľských plánov, Heľpa,
- Proces poradenstva pre prácu s klientom, K.A.B.A Martin,
- Tréning kľúčových kompetencií KP, praktické využitie získaných vedomostí v praxi, K.A.B.A Martin,
- Hodnotiace stretnutie, Banská Bystrica

Okrem uvedených tréningov spracovávali priebežne databázy nezamestnaných a zamestnávateľov v jednotlivých obciach a mikroregiónoch. Celkovo oslovili 937 nezamestnaných, 109 zamestnávateľov v 24 obciach a 1 meste. Z pohľadu vzdelanostnej štruktúry prevažovali evidovaní nezamestnaní (EN) so SOU, ZŠ, SŠ a min. počet s VŠ vzdelaním. Záujem o rekvalifikačné kurzy je pomerne veľký, pričom najviac respondentov by chcelo absolvovať kurzy počítačovej gramotnosti.

Ukázalo sa, aj napriek krátkej dobe, že forma individuálneho poradenstva a osobný kontakt s nezamestnanými je vhodným nástrojom pre riešenie nezamestnanosti na vidieku.

OZ VOKA by v budúcnosti rado pokračovalo v tomto projekte, lebo veríme, že sa položil dobrý základ pre riešenie naliehavej situácie nezamestnanosti na vidieku. Negatívom je, že sa nám nepodarilo zabezpečiť plynulé pokračovanie projektu, ale veríme, že skúsenosti z neho získané čoskoro zúročíme. Z hľadiska dlhodobejšej perspektívy nie je udržateľný stav, aby kariérni poradcovia boli financovaní prostredníctvom občianskych združení, alebo aby túto prácu robili dobrovoľne (ako to bolo aj v niekoľkých prípadoch tohto projektu, keď nám nepriznali prostriedky na mzdy KP). Dúfam, že nájdeme spoločnú reč v riešení tejto otázky aj s novo sa formujúcimi úradmi štátnej správy.

Projekt „Kariérni poradcovia na vidieku“ posilnil a doplnil znalosti a skúsenosti VOKA o nové vedomosti a zručnosti, ktoré môže organizácia využiť pri realizovaní svojich ďalších programov. Naším cieľom je vytvoriť sieť poradcov na vidieku, ktorí by sa zameriavali na individuálne poradenstvo a boli akýmisi expertmi na rozvoj ľudských zdrojov vo svojich regiónoch. Veríme, že sa

nám postupom času podarí presadiť túto systémovú zmenu, ktorá by bola viac ako vítaná, vzhľadom k tomu, že vidieku sa nevenuje na národnej úrovni dostatočná pozornosť. Systémové zmeny, ktoré sa chystajú na úrovni úradov práce by v pozitívnom zmysle mohli prispieť aj na cieľenejšie využívanie opatrení Aktívnej politiky trhu práce, kde je priestor na využitie kariérnych poradcov na vidieku, práve v poskytovaní služieb zamestnanosti.

Kariérny šaman
kresba: šomo

Ocenili prácu vidieckych žien

Ingrid Bernáthová

Kysucký Lieskovec, kultúrny dom,
piatok, 24. 10. 2003.

Tohtoročné oslavy Svetového dňa vidieckych žien, ktorých sa zúčastnilo vyše 60 ľudí, hostilo OZ Lieskovec z Kysuckého Lieskovca. Súčasťou osláv bolo aj vyhodnotenie 1. ročníka súťaže Vidiecka žena – líderka roka (nultý ročník sa konal vlani). Trojčlenná komisia ocenila ženy v troch kategóriách:

1. *žena aktivistka*: pôsobiaca v 3. sektore,
2. *žena politička*: pôsobiaca v miestnej politike,
3. *žena „obetavec“*: ktorá nie je registrovaná v žiadnej organizácii ale je vo svojej obci aktívna ako individuálna osoba

Z 27 nominovaných (z rôznych oblastí Slovenska: okres Veľký Krtíš, Brezno, Krupina, Levice, Rimavská Sobota, Čadca, Humenné, Poprad) boli vybrané 3 víťazky a 2 čestne ocenené. V 1. kategórii sa stala víťazkou pani Iveta Kohárová z obce Polomka (členka Občianskeho združenia TREND) a čestnou ocenenou v tejto kategórii je pani Rozália Bednárová z obce Haniska (pri Prešove), predsedníčka Základnej organizácie Jednoty dôchodcov Slovenska. V 2. kategórii sa stala víťazkou pani Helena Valentová, starostka obce Jur nad Hronom a čestnou ocenenou pani Ľubica Džuganová, starostka obce Tichý Potok. V 3. kategórii sa stala víťazkou pani Mária Tkáčová z obce Ploské (pri Košiciach).

Oslavy ako aj samotné vyhlásenie výsledkov súťaže mohli byť usporiadané vďaka finančnej a materiálnej pomoci nasledovných darcov: Vidiecky komunitný fond, n. o. Banská Bystrica, GAMO a. s. výpočtová technika, Banská Bystrica, Agrokarpaty s. r. o., Plavnica. Veľká vďaka patrí aj samotným členkám OZ Lieskovec, ktoré akciu pripravili naozaj výborne. Všetci prítomní dostali na pamiatku perníkové srdiečka, ktoré im môžu pripomínať tohtoročné oslavy. Stoly boli plné miestnych špecialít, od zemiakového šalátu, ktorý sa pripravil bez použitia majonézy až po typické kysucké koláče a kapustníky.

••••• 10

Všetci prítomní dostali na pamiatku perníkové srdiečka
foto: I. Rončák

Vidiecky parlament vo Velušovciach

Ivan Rončák

Podľa zvyku usporiadať zasadnutie predsedníctva Vidieckeho parlamentu (VIPA) vždy v inom kraji na Slovensku, padla tentoraz voľba na Nitriansky kraj. Jeho predstaviteľov prichýlil 5. a 6. septembra Eurodom v obci Velušovce v topolčianskom okrese. Prítomných privítala členka predsedníctva VIPA za Nitriansky kraj Barbora Gerháťová a starostka Velušoviec Jozefína Pavlovičová. Úvod zasadnutia predsedníctva VIPA patril stretnutiu so zástupcami miestnej a regionálnej samosprávy v kraji. Prevažovali predsedovia mikroregionálnych združení okresu, ale nechýbali ani zástupkyne Odboru regionálneho rozvoja Nitrianskeho samosprávneho kraja. S členmi predsedníctva VIPA hovorili o aktuálnych problémoch rozvoja vidieka v kraji. Peter Rusnák prestavil organizáciu, ktorej predsedá a najmä jej činnosť v oblasti obhajoby záujmov slovenského vidieka voči orgánom verejnej moci. Z tejto diskusie napokon vzišla iniciatíva založiť po vzore ostatných krajov regionálnu štruktúru VIPA aj v Nitrianskom kraji. Zasadnutie predsedníctva VIPA potom pokračovalo samotným pracovným programom. Ten pozostával z otázok týkajúcich sa vnútorných záležitostí organizácie, ale aj aktuálnych udalostí v oblasti regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka na Slovensku. Na záver prijalo predsedníctvo VIPA tlačové vyhlásenie, v ktorom vyjadrilo nesúhlas s pokračujúcimi snahami o krátenie finančných prostriedkov určených pre vidiek a ich presun do iných

rozpočtových kapitol. Vo svojom tlačovom vyhlásení tiež žiada o zvýšenie objemu finančných prostriedkov v rámci Programu obnovy dediny zo súčasných 20 na 200 miliónov a zjednotenie všetkých podporných nástrojov určených pre vidiek pod Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR.

Oznam:

Členská schôdza OZ Vidiecky parlament sa uskutoční dňa 4. marca 2004 v Trenčíne.

Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka/ Výber z prednášok

téma

Partnerstvo

Peter Rusnák

Čo je partnerstvo a aké ma poslanie? Ak hovoríme o partnerstve máme na mysli spoluprácu troch sektorov spoločnosti a to verejného, súkromného a občianskeho (tretieho). Hlavné znaky a silné stránky jednotlivých partnerov sú: súkromný sektor – zisk, verejný sektor – rozhodovanie, občiansky sektor – potreby – záujmy

Čo jednotlivé sektory – partnerov spája, čo je ich spoločným znakom? Súkromný sektor a verejný sektor – financie – zdroje, jeden ich vytvára druhý rozdeľuje. Verejný a občiansky sektor – verejný záujem, občania majú potreby a štát ich zabezpečuje. Súkromný a občiansky sektor – efektívnosť, jeden pre zisk, druhý pre uspokojenie potrieb.

*Aké sú slabé stránky partnerov? Slabinou každého sektora sú vlastne spoločné prednosti ďalších dvoch sektorov, čiže slabinou občianskeho sektora sú *financie – zdroje*, verejného sektora *efektívnosť*, súkromného sektora *verejný záujem*.*

Prečo sa sektory spájajú do partnerstva, aké výhody im partnerstvo prináša?

- využitie svojich predností a silných stránok v prospech celej spoločnosti,

- uspokojenie svojich záujmov a naplnenie očakávaní,
- eliminovanie vlastných slabých stránok,
- efektívnosť, pružnosť, nekonfliktnosť a urýchlenie riešenia

- zabezpečuje efektívnu realizáciu a jej trvalú udržateľnosť,
- urýchľuje rozvoj

Subsidiarita

Peter Rusnák

Nie všetky problémy v našom území, obci, regióne sme schopní vyriešiť sami, bez vonkajšej pomoci a naopak nemôžeme sa spoliehať, že všetky naše problémy vyrieši niekto zvonku, zhora. Ak chceme byť úspešní v získaní podpory zo štrukturálnych fondov na realizáciu projektov, mali by sme sa riadiť týmito princípmi a pripravovať adekvátne projekty.

Čo môžeme efektívne a účinne riešiť na každej úrovni:

Miestna úroveň – kompetencie miestnej úrovne sú dané zákonmi o miestnej samospráve: nie všetky obce majú však rovnaké možnosti, či schopnosti realizovať svoje kompetencie, preto sa za účelom ich efektívnej realizácie združujú. Malé, hlavne

•••• 12 **Čo partnerstvom strácajú?** Časť svojich silných stránok odovzdávajú v prospech spoločného záujmu.

Na čom je postavená kvalita partnerstva – vzťahov partnerov? Vzájomná dôvera, rešpektovanie, transparentnosť záujmov partnerov. Každý partner je tak silný ako mu to ostatní dvaja umožnia. Sila partnerstva je daná mierou dôvery a vzájomného rešpektovania pozícií partnerov.

Aké je poslanie partnerstva – prečo sa princíp partnerstva uplatňuje v projektoch?

- prináša konsenzus – dohodu vo využívaní územia,
- dobrovoľnú deľbu úloh v rozvoji územia, lokality,
- prispieva k preberaniu zodpovednosti partnerov,

Schéma:
Poslanie partnerstva

vidiecke obce si zdola začali formovať mikroregióny, ktoré sú vhodné pre združenie funkcií plánovania – územného i sociálno-ekonomického. Spoločné plánovanie vytvára vhodné podmienky pre efektívne využívanie štrukturálnej pomoci, najmä prípravu projektov do SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

Sídelná úroveň – predstavuje územie mesta a jeho priľahlého spádového územia. Ide väčšinou u súčasne okresné mestá, ktoré majú vybudovanú infraštruktúru a vyššie služby, a sú väčšinou i zamestnaneckým centrom. Toto je najvhodnejšia úroveň realizácie kompetencií miestnej samosprávy pri riešení otázok technickej infraštruktúry, bytovej výstavby, rekreácie a občianskej vybavenosti, ako aj dopravnej obslužnosti a dostupnosti služieb. Preto je to aj ideálna úroveň pre prípravu projektov do OP Základná infraštruktúra, najmä čo sa týka infraštruktúry v oblasti školstva, vzdelávania, kultúry, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti, zlepšovania komunikačnej dostupnosti, internetizácie, odpadového hospodárstva a pod., do SOP Priemysel a služby, z hľadiska projektov rozvoja cestovného ruchu a do SOP Ľudské zdroje, z hľadiska vzdelávania a rekvalifikácií.

Regionálna úroveň – je úroveň, v ktorej sa viacero sídelných jednotiek spojí pre riešenie konkrétnych rozvojových programov. Takými môžu byť rozvoj zamestnanosti, dobudovanie vodovodnej siete, kanalizácií a ČOV, ale i marketing a propagácia regionálnych produktov, spoločné služby a podporná infraštruktúra pre rozvoj podnikania, rozvoj ľudských zdrojov a pod. To je úroveň, kde sa upresňujú už aktivity a projekty patriace aj do kompetencií obcí aj do kompetencií samosprávnych krajov. Ide teda hlavne o projekty dopravy a technickej infraštruktúry a vyššieho školstva a sociálnej infraštruktúry v rámci OP Základná

infraštruktúra, rozvoja ľudských zdrojov, vzdelanosti a zamestnanosti v rámci SOP Ľudské zdroje a marketingu, propagácie a služieb pre podniky a produkty v rámci SOP Priemysel a služby.

Krajská úroveň – je úroveň regionálnej samosprávy a realizácie jej kompetencií. Zodpovedá hlavne za oblasť stredného školstva, vyššej zdravotníckej, sociálnej a kultúrnej vybavenosti a dopravnú sieť ciest 2. a 3. triedy, ako aj verejnú dopravu a obslužnosť územia. Preto by prioritou kraja malo byť pripraviť v prvom rade plánovacie nástroje – územný plán a program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja, za účelom harmonizácie a zosúladenia s potrebami obcí. Samosprávny kraj je aj koordinátorom regionálnych politik rozvoja zamestnanosti, cestovného ruchu, poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, ako aj v oblasti životného prostredia a tvorby a ochrany krajiny a prírody. Z tohto aspektu mu pripadá aj úloha koordinátora spracovania sektorových akčných plánov, ako usmerňujúcich dokumentov pre prípravu individuálnych projektov do štrukturálnych fondov.

Národná úroveň – je to úroveň, kde sa tvoria nástroje legislatívne, finančné, inštitucionálne pre štát i všetky ostatné úrovne a to ako pre verejný, tak aj súkromný a občiansky sektor. Vláda zodpovedá aj za prípravu dokumentov pre využívanie nástrojov európskej podpornej politiky a za jej spolufinancovanie z národných zdrojov. Na všetkých úrovniach je potrebné uplatňovať princíp partnerstva a programovania. Veľmi často dochádza k nepochopeniu princípov subsidiarity a častokrát robíme projekty neadekvátne našej pozícii v priestorovej hierarchii. Tento trend môžeme sledovať pri spracovávaní projektov najmä vo vzťahu k cieľovým skupinám a to nielen vo verejnom sektore, ale aj v rámci

medzisektorových vzťahov. Ako príklad vhodného uplatňovania princípu subsidiarity možno uviesť dohodu kľúčových aktérov pre koordináciu v jednotlivých úrovniach v Banskobystrickom kraji: cieľovou skupinou regionálnych združení miest a obcí sú obce. Cieľovou skupinou Vidieckeho parlamentu BB kraja sú vidiecke mikroregióny. Cieľovou skupinou Banskobystrického samosprávneho kraja je sídelná úroveň (okresy). Pritom cieľovou skupinou podpory MVRR by mala byť úroveň regiónov (pre RRA).

Okrem týchto horizontálnych rovín pôsobia i vertikálne-sektorové roviny a i tu platí, že by malo dôjsť k jasnému uplatňovaniu špecializácie, ale aj hierarchizácie – najmä u MVO. Horizontálne – priestorové úrovne by sa mali efektívne dopĺňať s vertikálnymi – sektorovými rovinami a vytvárať spoločné – synergické efekty. Aby sa mohli takéto synergické efekty a spolupôsobenie sektorov realizovať je nevyhnutné na každej úrovni uplatňovať princípy programovania interaktívnu metódou za účasti všetkých sektorov. Zodpovednosť za plánovací proces majú miestne a regionálne samosprávy.

Programovanie

Peter Rusnák

Bez ohľadu na to, či sa program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja robí pre mesto, malú obec či mikroregión, každý spracovateľ by sa mal pridrižovať niekoľkých dôležitých krokov a zásad:

A) pripravenosť komunity

Spracovanie programu často krát skrachuje na tom, že sa program začne robiť, bez predchádzajúceho komunitného rozvoja, teda bez tzv. kritickej masy – množstva ľudí a inštitúcií schopných aktívne participovať na interaktívnom plánovaní. Bez účasti miestnych aktérov nemá spracovávanie

programu žiadny praktický zmysel a nespĺňa základnú požiadavku – byť strechou projektov pre miestne subjekty. Dodávateľský spôsob obstarania programu môže síce navrhnuť optimálny rozvojový program, ale nebude ho mať kto realizovať. Program majú zostavovať miestni hráči – tí, ktorí majú kapacity a zdroje na realizáciu aktivít.

Je dôležité dodržať vývojové etapy rozvoja obce, mikroregiónu – 6 krokov k ekonomickému rozvoju (uvedené na nasledovnej strane). Ak sa neuskutočnili prvé 4 kroky, ktoré trvajú aj 4 roky a možno i viac, ak si komunita nedokáže združiť zdroje na miestneho manažéra, znamená, že ešte nie je zrelá pre participatívne (interaktívne) plánovanie. Programy sú často len formálne a neprijate celou komunitou.

B) riadenie projektu/realizačný tím

1. Riadiaci výbor projektu – má minimálne 3 ľudí – štatutára, vedúceho projektového tímu a dôležitú autoritu, ktorá môže prilákať ľudí k práci, alebo ktorá má dopad na priechodnosť projektu. Riadiaci tím zodpovedá za realizáciu projektu vecne i finančne, monitoruje priebeh projektu, prijíma opatrenia. Stretáva sa minimálne raz za štvrtrok, alebo podľa potreby. Riadiaci tím môže tvoriť správna rada mikroregiónu alebo vybraní členovia a zástupcovia partnerov projektu.

2. Projektový tím – na jeho čele je projektový manažér, ktorý riadi a usmerňuje prácu na projekte. Mal by mať svojho asistenta, ktorý vedie agendu (miestny manažér). Projektový manažér by mal byť profesionál, najlepšie – vonkajší expert, ktorý okrem manažérskeho projektového schopnosti ma aj facilitátorske zručnosti. Vo veľkých tímoch – v mestách, to môžu byť však dvaja rozliční ľudia. Projektový tím tvoria hlavne vedúci jednotlivých pracovných

skupín, prípadne aj odborní vonkajší experti, či pracovníci štátnej správy (napr. pre ŽP, ochranu prírody...) podľa špecifik územia a problematiky. Platí zásada, že v projektovom tíme, by mali mať čo možno najrovnocennejšie zastúpenie všetky tri sektory, pričom tento tím by nemal mať viac ako 10–15 členov.

3. Pracované skupiny – každá pracovná skupina by mala mať aspoň jedného vonkajšieho experta – odborníka pre danú oblasť. Členovia pracovných skupín sú však hlavne domáci experti – miestni ľudia – lídri pre jednotlivé sektory – oblasti. Pre činnosť pracovných skupín, tak ako aj pre projektový tím, je dôležitá funkcia facilitátora, pričom sa najlepšie osvedčili vonkajší (jeden môže pracovať pre všetky skupiny).

Ak sa na začiatku presne neidentifikujú úlohy hráčov a jednotlivých úrovní riadenia projektu, nastávajú počas realizácie zmätky a nedorozumenia, smerujúce často k neúspechu.

C) Obsah a metódy spracovania

1. Analytická časť – robí sa aj externými dodávateľmi, ale aj z miestnych auditov, zdrojov – podľa pracovných skupín. Obyčajne ju po vypracovaní stratégie treba doplniť, lebo vždy sa na niečo zabudne, chýbajú nejaké fakty, argumenty. Kľúčovou je problémová analýza, ale tú by mali výhradne robiť miestni experti (podobne i SWOT) pod vedením zručného a skúseného vonkajšieho facilitátora. Možno to trvá aj niekoľko týždňov – 3 až 5 sedení. Vízia sa tu nerobí, nekvalifikovaná vízia je len pomôckou na stmelenie tímu a na nastavenie sa na systém práce.

2. Strategická časť – sem patrí vízia a strategické a špecifické ciele, ako aj výber priorít a stratégia postupu, porov-

nanie so SWOT – či skutočne eliminujeme slabiny a bariéry a využívame prednosti a príležitosti, a ako je naša stratégia v súlade s vyššími a sektorovými plánmi. Prevažná časť spracovania tejto kapitoly je odborná, finalizuje sa v projektovom tíme.

3. Plánovacia časť sa venuje akčnému – akčným plánom na vybranú stratégiu a špecifické ciele – pre každý cieľ samostatný akčný plán. Pracuje sa už s konkrétnymi subjektami pre realizáciu projektov. Obyčajne sa v tejto fáze zásadne menia pracovné skupiny a tvoria sa úplne nové, s novými ľuďmi a zase tu platí, že treba mať aj vonkajšieho facilitátora. Výstup akčného plánovania sú plány aktivít jednotlivých pracovných skupín.

4. Finalizácia – spracovanie dokumentu – za výslednú formu a obsah dokumentu nesie zodpovednosť vedúci projektového tímu – projektový manažér, preto na tento post treba angažovať skúseného projektového manažéra z oblasti programovania. Doporučenie: najvhodnejšie je najmä si vonkajšieho manažéra – vedúceho projektového tímu, vonkajšieho facilitátora a organizačne by to mal zabezpečovať a finančne viesť domáci manažér – ako asistent projektového tímu. To znamená, že projektový manažér by mal byť osobou zodpovednou za realizáciu projektu a nie dodávateľom prác. Dodávateľmi prác sú spracovatelia odborných auditov.

Tvorba vízie rozvoja mikroregiónu

Jela Tvrdoňová, ARVI

Predtým, než mikroregióny pristúpia k procesu plánovania, mali by si spoločne vypracovať predstavu o tom, ako by chceli, aby ich územie a život v ňom vyzeralo v budúcnosti, teda istú víziu o rozvoji.

Toto cvičenie je založené na fakte, že každý človek sa pohybuje viac menej v predstavách o svojom budúcom živote alebo o živote svojej rodiny, alebo obce, či štátu. Tieto predstavy sú zväčša izolované a vzájomne v komunite neprepojené. Preto je nevyhnutné, aby sa predstavy navzájom prepojili a pokiaľ možno zharmonizovali v tých skupinách, v ktorých individuálne osobnosti pracujú pre spoločnú budúcnosť a rozvoj daného územia. Zároveň toto prepojenie slúži ako prvý krok k spolupráci rôznych inštitúcií a individuálnych osôb a štart k vytvoreniu budúceho partnerstva. Naučiť sa spoločne formulovať myšlienky je tiež potrebné pre plánovací proces a zostavenie vízie môže slúžiť aj pre tieto účely.

Pozor! Veľmi často si účastníci rozvojového procesu mýlia víziu so samotným programom, stratégiou alebo plánom, a predkladajú ju rôznym donorm na financovanie. Nie je to však tak. Pretože: Vízia alebo predstava je popis toho ako si predstavujeme konečnú podobu nášho snaženia, ako chceme žiť, bývať a pracovať o určitý počet rokov (10 až 15). Teda ide o popis konečného stavu. Neobsahuje ani konkrétne priority, kroky alebo stratégie, ani konkrétne

čiasťkové projekty. V podstate ľudia na vidieku nechcú žiť horšie a menej kvalitnejší život ako v meste a ich predstava sa odvíja od ich vízie o kvalite života v budúcnosti. Úlohou vízie je:

- Spojiť individuálne predstavy ľudí o tom, ako bude dané územie vyzerať o viac ako 10 rokov.
- Priviesť inštitúcie a jednotlivcov z územia za jeden stôl a začať proces programovania zmien.
- Spoluvytvárať pocit vlastníctva a zodpovednosti za rozvojový proces.
- Naučiť jednotlivcov spoločne pracovať a formulovať myšlienky o spoločnom rozvoji.

Aké otázky je potrebné zodpovedať pri tvorbe vízie:

- Aké hlavné oblasti tvoria kvalitu života na vidieku – práca, bývanie, životné prostredie a možnosti využitia voľného času.
- Aké indikátory možno použiť pre hodnotenie jednotlivých oblastí kvality života a aké kvality by mali byť obsiahnuté v našej vízii.

Postup cvičenia:

- Otázka pre prítomných znie: Ako si predstavujete svoj život v obci alebo mikroregióne o 10–15 rokov?
- Podotázky:
 - Ako si predstavujete svoje pracovné možnosti – kde, aká ponuka, v akej oblasti, podnikanie, možnosti zamestnania, rozvoj vedomostí a zručností, rekvalifikácie, informácie, poradenstvo a pod.
 - Ako si predstavujete svoje bývanie a jeho okolie – kúrenie, voda, teplo, úprava, rekreačné zóny a pod.
 - Ako si predstavujete úroveň sociálnych služieb – škôlky, dôchodcovia, spolky, spoločenský život, združenia, samospráva a pod.
 - Ako si predstavujete využitie voľného času.

- Prítomní postupne prejdú v predstavách jednotlivé oblasti a zapíšu na flipchart všetky myšlienky.
- Nakoniec sformulujú spoločné stanovisko na iný flipchart o tom, ako by chceli žiť v danom území.
- Spoločne prezentujú víziu širšiemu publiku na verejných priestranstvách a informačných listoch alebo miestnych novinách.
- Zásada je aby každý bol informovaný a každý mal možnosť sa na spoločnej tvorbe vízie zúčastniť.

Šesť krokov k trvalo udržateľnému rozvoju mikroregiónu

Výsledok tímovej práce VOKA, ARVI, SAŽP, Nadácia Ekopolis, RP projekt

Kroky rozvoja mikroregiónu	Znak
1. Aktivizácia občanov, rozvoj participácie, rozvoj lídrov	Lídri
2. Vzdelávanie lídrov	Zručnosti, vedomosti
3. Rozvoj organizácií, budovanie inštitúcií	Pravidelná činnosť organizácie
4. Partnerstvo – spolupráca sektorov, koordinácia medzi inštitúciami, spoločný manažment	Inštitucionalizácia verejno-súkromného partnerstva
5. Programovanie a plánovanie rozvoja, projektovanie	Programy, projekty
6. Trvaloudržateľný sociálno-ekonomický rozvoj, spoločné investície	Spoločné investovanie

Tabuľka:
Šesť krokov k trvalo udržateľnému rozvoju vidieka

Komunitný rozvoj ako základ pre ekonomické napredovanie

•••• 18

Michaela Heretová

Ak chcete meniť svet okolo seba, potrebujete získať podporu ľudí v svojom okolí. Akákoľvek zmena musí najprv nastať v hlave. Nenastane na prednáške, alebo po prečítaní letáku. Zmeny v myslení a v postojoch nastávajú, ak ľudia konajú spoločne. Trápia vás tie isté problémy ako sú načrtnuté v trojuholníku komunitných problémov? Myslíte si, že by ich vyriešil „somárik otras sa“? Ani dostatok financií nevyrieši všetky problémy a nezaručí ich udržateľnosť. Kúpate si partnerov či záujem občanov o veci verejné? Kúpate si lepšie medziľudské vzťahy?

Skúste riešiť problémy **zdola nahor** spolu s nami pomocou trojuholníka komunitného rozvoja.

Aktivizovanie ľudských zdrojov – mnohí ľudia sú ochotní pomôcť, podieľať sa na rôznych podujatiach v obci, často však čakajú na oslovenie. Pri plnení svojich úloh sa učia komunikovať, plánovať, organizovať, vybavovať, písať projekty... Spoločne začínate odbúravať **nedostatok zručností a vedomostí**.

Rozvoj lídrov – z ľudí, ktorí na niečo spoločne pracujú, sa prirodzene vydedia lídri – tí, ktorí za sebou ťahajú ostatných, ktorí pociťujú väčšiu zodpovednosť. Už nečakajú na výzvu, sami konajú a prestáva **nedostatok sebavedomia**.

Organizačný rozvoj – „nespokojní“ z prvých dvoch stupňov chcú riešiť miestne problémy (stretávajú sa, vymieňajú si názory na to, ako by chceli žiť a čo pre to urobiť = spoločne plánujú budúcnosť), vytvárajú neformálne a formálne združenia, hľadajú pomoc, zdroje, príležitosti a prekonávajú **nedostatok informácií**.

Trojuholník komunitných problémov

Trojuholník komunitného rozvoja

Komunitný rozvoj – riešenie väčších problémov si vyžaduje spájanie síl, hľadanie partnerov. Komunita spoločne rieši svoje problémy za pomoci vlastných skúsených lídrov a prizvaných odborníkov. Končí **nedostatok spolupráce**.

Ekonomický rozvoj – nastáva pri spoločnom využívaní príležitostí, riešení problémov, premyslenom plánovaní, programovaní rôznych oblastí života a realizácii projektov. V komunite sú pokryté potreby prevažne z vlastných zdrojov a nastáva **dostatok kapitálu**.

Ako postupujete k vrcholu pyramídy svojho komunitného rozvoja, nižšie stupne stále posilňujete a rozširujete. Potrebujete nové zručnosti a schopnosti, odborných lídrov, aktuálne informácie, profesionálne organizácie a stabilnejšie partnerstvá.

Dostatkom kapitálu všetko to, čo ste získali, môžete upevniť.

Delenie vidieckych komunit

- **Snívajúce komunity** majú víziu a aktivistov, ale nevedia ako premeniť sny na skutočnosť.

- **Plánujúce komunity** majú víziu a plán, ale ešte nevedia ako tento plán realizovať.

- **Realizujúce komunity** majú pripravené projekty na realizáciu svojich plánov a postupne ich realizujú. Komunity, ktoré realizujú bez komplexného plánovania sa musia vrátiť o krok späť.

- **Podnikajúce komunity** vznikajú postupne. Ich hlavné atribúty sú/budú – výmena nápadov a skúseností s inými komunitami, budú sa navzájom učiť, spoločne lobbovať za nevyhnutné zmeny a podnikať kdekoľvek vo svete. Aby takéto komunity mohli vzniknúť, všetky tri sektory – štátny, súkromný a mimovládny musia spolupracovať a vytvoriť zmeny smerom zdola nahor.

Život na vidieku

Ingrid Bernáthová,
koordinátorka programu

Galéria na skale, obecná muštáreň, Modré oko, spracovanie ovčej vlny, náučný chodník na Skalku... To je len časť zoznamu projektov, ktoré sa navrhli, schválili a zrealizovali v rámci programu Život na vidieku. Do tohto programu boli zapojené tri mikroregióny: Ramža, Južné Sitno a Babia hora. Projekty boli podporené z prostriedkov programu Život na vidieku, ktorý na Slovensku koordinuje Nadácia Ekopolis.

Mikroregión Ramža

Pán Dalibor Novotný sa venuje drevorezbe už dlhé roky. Po presťahovaní sa na Liptov chcel pokračovať v aktivitách v tejto oblasti. Našiel vhodný objekt, ktorý postupne

Dalova galéria na skale
foto: D. Novotný

z vlastných zdrojov upravuje a prispôbuje pre potreby novej galérie. Jeho zámerom je vytvoriť záhradnú galériu drevených plastík a priestor pre tvorivé dielne rezbárov a mladých talentov. Galéria bude slúžiť ako nová atrakcia v území a zároveň vytvorí priestor pre stretávanie sa umelcov a výmenu skúseností, propagáciu rezbárskeho umenia. V blízkosti je osobitná internátna materská škola. Deti na prechádzkach majú záujem nakúkať ako sa robia sochy... Záujem o prácu v krúžku rezbárov prejavilo už niekoľko detí aj z obce Kráľova Lehota.

Dalova galéria na skale má za sebou už prvú vernisáž. V symbolický deň 17. novembra a pri príležitosti ukončenia prvej etapy budovania galérie sa konala v Kráľovej Lehote výstava dvadsiatich rezbárov a ich vyše sto diel s prevažne ľudovou tematikou. V nových priestoroch a v príjemnej atmosfére obdivovalo vystavené diela viacero návštevníkov, veď v prvý deň výstavy sa do kroniky galérie zapisalo 86 hostí a počas týždňa, kedy výstava trvala, si prezrelo sochy či črpkáky aj mnoho turistov. Milo ma prekvapili turisti z Belgicka, Česka či Španielska – páčili sa im aj veľké, vyše trojmetrové sochy z topoľového dreva zdobiace nádvorie galérie. Deti si obzerali obrovského medveďa či krásnu sovu.

Zachovanie tradícií a aktivity viažúce sa k dávno zabudnutým zvykom sú náplňou voľnočasových činností venovaných hlavne deťom. Mária Trégerová a Martina Mäsiarová z Nižnej Boce nemajú od plánov ďaleko ku skutkom. Inšpirované exkurziou v nemeckom mestečku Lenzen (miestne občianske združenie sa venuje spracovaniu ovčej vlny na výrobky každodennej spotreby, ako aj darčekové predmety) sa rozhodli, že si zriadia a vybaví dielňu, kde budú ovčiu vlnu spracovávať na plšť a vyrábať z nej papuče, klobúky, hračky a vesty. Drevenica, kde sa to všetko bude diať, sa

síce dokončí až na jar 2004, ale klobúk, obličkový pás či plstený koník a vianočné ozdoby môžete obdivovať už teraz.

Na obrázku je Štefan Turác z obce Rabčice, ktorý nielenže dokonale zvládol techniku spracovania vlny ako samouk, ale je navyše ochotný túto zručnosť odovzdať aj iným, ktorí o to prejavia záujem. Práve u neho mali Mária a Martina možnosť vyrobiť prvé papuče a klobúk.

V Bacúchu sa dokončujú práce na „obecnej muštárni“, ktorá bude slúžiť na odšľavovanie jabĺk a hrušiek z miestnych súkromných záhrad, ako aj z obecného sadu. Samotná budova bola kedysi drevenou hospodárskou budovou, preto bolo potrebné zrekonštruovať ju a upraviť tak, aby spĺňala kritériá hygienických úradov a aby bolo možné vytvoriť priestor pre lis na ovocie a plničku fliaš.

Štefan Turác z obce Rabčice
foto: K. Turácová

Mikroregión Južné Sitno

O starom buku, ktorého vek odhadli ochranári na viac ako 300 rokov, nevedeli ani niektorí miestni, nieto ešte ľudia z bližšieho, či vzdialenejšieho okolia. Vďaka pánovi Richterovi z Počúvadla, ktorý naň upozornil, sa tento „starec medzi stromami“ dostáva na zoznam chránených stromov. Pri ňom sa v rámci budovania Náučného chodníka Skalka osadilo niekoľko

21 ● ● ● ●

Pod starým bukom, ktorého vek odhadli ochranári na 300 rokov
foto: P. Malatinec

drevených lavíc, prikryl sa prameň pitnej vody. Nadšenci prírody tu môžu načerpať dostatok energie na pokračovanie smerom k rozhľadni, ktorá je postavená v najvyššom bode trasy chodníka s prekrásnym výhľadom na južné svahy mikroregiónu. Informačné tabule, ktoré budú osadené na jar 2004 vás nielen bezpečne usmernia, ale vám zároveň poskytnú informácie o miestnych zaujímavostiach.

V obci Beluj sa nadšenej dvojici manželov Lubici a Milanovi Dubovských podarilo takmer nemožné. Väčšinou samým dvom,

niekedy s pomocou 2–3 miestnych dobrovoľníkov, sa im podarilo na miestnej evanjelickej fare zrenovovať dve miestnosti, kde zriadili malé miestne múzeum ľudových zradícií. Časť prehnitej drevenej podlahy bola vymenená za novú, vonkajšia stena a oporné stĺpy zaujímavej budovy boli natreté vápnom, malá záhradka za domom vyčistená. V priestoroch múzea je možné vidieť typickú gazdovskú izbu, vystavené sú tu kroje, náradia a nástroje z dreva, zachovaný nábytok, knihy a riad, ktoré boli vyzbierané od miestnych ľudí. Vďaka ich pochopeniu a ochote bolo možné prázdne izby zaplniť. Druhá miestnosť je venovaná historickým písomnostiam, zbierke starých čiernobielych fotografií a výstavke kníh. V budúcnosti sa plánuje oživenie múzea. Ľubica by chcela odkúpiť starší hrnčiarsky kruh, ktorý by slúžil aj na predvádzanie tohto remesla. Ak by ste vedeli o niekom, kto rád daruje alebo za symbolickú sumu venuje použiteľný hrnčiarsky kruh, kontaktujte prosím OZ VOKA. Vopred ďakujeme.

Náučný chodník na Skalku
foto: M. Malatinec

Mikroregión Babia hora

Páni Eugen Šiška a Vladimír Briš, obidvaja ekologickí nadšenci, vypracovali projekt Modré oko, zameraný na „revitalizáciu“ bývalej vodnej plochy na rozhraní katastrov obce Rabča a Zubrohlava. Na obrázku je zachytená situácia spred 5 rokov. Dnes je spomínaný priestor ešte bez vody, ale postupne sa napúšťa a na jar budú nasadené aj schválené rybie násady. Nielen autori myšlienky, ale všetci, ktorí máme radi prírodu dúfame, že podobný obrázok bude možné nafotografovať už v lete 2004.

Projekt Modré oko je zameraný na „revitalizáciu“ bývalej vodnej plochy na rozhraní katastrov obce Rabča a Zubrohlava
foto: V. Briš

Čo s nevyužitým priestorom? Školákom chýba miestnosť na technické vyučovanie, zatiaľ čo podkrovie miestnej školy (približne 240 m²) „živa prázdnotou“. Aj preto využila riaditeľka školy, pani Viera Baľáková, možnosť zažiadať o grant na zateplenie podkrovných priestorov. Keďže práce pokračovali v naplánovanom tempe, už na jar v roku 2004 si žiaci prvého stupňa zasadnú do lavíc v nových priestoroch. Zateplené miestnosti sa zmenia na triedy a pôvodne plánované priestory technického vyučovania budú premiestnené do bývalej triedy.

Stretnutie siete PREPARE na Slovensku

Ivan Rončák

Sieť PREPARE je neformálne združenie dvoch mimovládnych organizácií – ECO-VAST a Forum Synergies – a národných vidieckych hnutí 7 európskych krajín – Estónska, Fínska, Maďarska, Poľska, Slovenska, Slovinska a Švédska. Okrem nich sa na práci siete zúčastňujú organizácie aj z iných európskych krajín, ktoré sa

chcú podieľať na naplňovaní jej cieľov. Jej aktivity sa sústreďujú najmä na 10 východoeurópskych krajín pripravujúcich sa na vstup do Európskej únie.

Cieľom PREPARE je posilnenie občianskej spoločnosti na vidieku v európskych krajinách, propagácia dialógu, dôvery a spolupráce medzi miestnymi aktérmi a všetkými partnermi zainteresovanými v rozvoji na všetkých geografických úrovniach. PREPARE chce, aby sa vidiecke komunity podieľali na rozhodovaní v zmysle princípu trvalo udržateľného rozvoja vidieka. Tieto ciele by mali byť dosiahnuté prostredníctvom národných programov zostavených osobitne pre každú krajinu, medzinárodnými výmenami – výročnými stretnutiami na medzinárodnej úrovni, regionálnymi výmenami, spojeniami medzi členskými krajinami EÚ a tvorbou nadnárodných sietí.

23 • • • •

Spoločná
fotografia účastníkov po rozlúčke.
foto: I. Rončák

Týmto cieľom slúžia aj tzv. cestovné semináre (travelling workshops). Počas nich sa účastníci zoznamujú s podmienkami rozvoja vidieka v danej krajine, ako aj s konkrétnymi príkladmi komunitného rozvoja a následne sa stretnú, aby si navzájom vymenili získané skúsenosti.

Takéto stretnutia sa doteraz uskutočnili tri – v roku 1999 v Estónsku, v roku 2000 v Maďarsku a v roku 2002 vo Finsku. Štvrté stretnutie mal tú česť usporiadať práve slovenský Vidiecky parlament. Stalo sa tak 15.–17. 10. 2003 na Počúvadle pri Banskej Štiavnici. Pod Sitnom sa v miestnej škole v prírode zišla jedna stovka vidieckych aktivistov zo 17 európskych krajín, nechýbali ani duše siete Michael Dower z ECOVAST a Hannes Lorenzen z Európskeho parlamentu. Pre organizátorov však bola sklamaním nízka účasť zástupcov vidieckych iniciatív zo Slovenska, ako aj postoj oficiálnych predstaviteľov slovenských ministerstiev, ktorí akcii neprikladali náležitú pozornosť.

Tri dni účastníci diskutovali o súčasnom stave v oblasti rozvoja vidieka a perspektívach, ktoré Európu čakajú po pripravovanom východnom rozšírení EÚ. Pracovná časť programu bola rozdelená na plenárne zasadnutia a pracovné skupiny. Okrem toho bol pre účastníkov každý večer pripravený aj kultúrny program. Predstavili sa ľudové hudby a remeselníci z Hontu a Horehronia, miestni sokoliari a detské Divadielko na stračej nôžke z Uňatina.

Hlavnou ambíciou stretnutia siete PREPARE bolo prijať odporúčanie pre konferenciu o budúcnosti európskej politiky rozvoja vidieka, ktorú Európska komisia naplánovala na 12.–14. 11. 2003 do rakúskeho Salzburgu. V záverečnom vyhlásení účastníci stretnutia sformulovali svoju predstavu budúcej vidieckej politiky.

Tá by o. i. mala rešpektovať základné princípy integrovaného rozvoja vidieka, skĺbiť možnosti ponúkané spoločnou poľnohospodárskou politikou EÚ a európskymi štrukturálnymi fondmi. Záverečné vyhlásenie tiež zdôrazňuje potrebu zachovania princípov programu LEADER a vyzýva európske krajiny, aby všetky ostatné politiky (dopravná, školská a i.) rešpektovali skutočnosť, že na vidieku žije až polovica Európanov.

Hľadanie Pravdy kresba: šomo

Vidiecky komunitný fond, n. f. sa rozzrástol

Darina Saxunová

K dobrým správam zo slovenského vidieka patrí, že do rodiny VKF pribudli ďalší členovia. Medzi doterajšími účastníkmi fondu vítame obec Nemce v okrese Banská Bystrica. Nemce reprezentuje pán starosta Dušan Mydlo a o svojej obci povedal: „Stredoveké Nemce boli založené koncom 13. storočia n. l. banskobystrickými ťažiar-mi. Súčasnú Nemce majú 1120 obyvateľov, pre ktorých slúži náš kultúrny dom, kde si môžu zacvičiť, nájdu tam detskú poradňu a knižnicu pre verejnosť. Z ľudovej kultúry sa zachovalo tkanie handričkových kobercov, paličkovanie, vyšívanie a rezbárstvo.“

Štiavnické Bane si podľa slov pána starostu Milana Erneka k úspechom pripísali okrem podpory z programu SAPARD a Heraldickou komisiou schválených nových obecných insignií aj to, že sa stali účastníkmi fondu, a tak budú mať širšie možnosti podporovať občianske aktivity v obci.

Obec Ratka v okrese Lučenec je najčerstvejším účastníkom. Pán starosta Milan Spodniak je „novopečeným“ starostom a možno práve preto, že je najmladším starostom v okrese, pristúpil aj k spolupráci s VKF celkom akčne a výrazne pomohol pri realizácii prvého pracovného seminára účastníkov fondu. V Ratke, kde žije 350 obyvateľov, pôsobí dobrovoľný hasičský zbor, futbalové združenie AGRO-ELÁN

Ratka, Združenie technických a športových činností a poľovnícke združenie. Združenie vidieckeho turizmu HRON spája v okrese Levice obce Horná Seč, Kalná nad Hronom, Starý Tekov a Jur nad Hronom. Po výbornej osobnej diskusii v príjemnom prostredí obecnej reštaurácie v obci Jur nad Hronom zaujali predstavitelia členských obcí jednoznačný postoj, ktorý znel: „Ideme do toho, pošlite zmluvy na podpis.“ A za pár dní boli vo VKF aj pohľadnice, brožúry a ďalší informačný materiál o aktivitách združenia.

Nepochybujem o tom, že ste zvedaví na podrobnejšiu prezentáciu nielen nových účastníkov fondu. Nájdete ju na webovskej stránke www.vkf.sk alebo v druhom doplnenom vydaní Katalógu vidieckych aktivít.

vidiecky komunitný fond, n. f.

Šarkaniáda

M. Heretová, D. Saxunová

Deti mohli takto (zatiaľ) netradične, ale veselo a sladko začať svoje jesenné prázdniny.

26

Deti z Horehronia dali rozlet svojej šikovnosti počas Šarkaniády v Polomke. Pod týmto názvom usporiadalo občianske združenie TREND v Polomke v stredu 29. októbra 2003 popoludňajšie podujatie plné hier, súťaží a zábavy na miestnom futbalovom štadióne.

Deti z Horehronia dali rozlet svojej šikovnosti počas Šarkaniády v Polomke

foto: F. Hereta

Spoluorganizátorom jesenného merania šikovnosti bol Vidiecky komunitný fond, n. f. a finančne Šarkaniádu podporila Generali Poistovňa a. s.

Viac ako šesťdesiat detí vo veku od troch do pätnásť rokov súťažilo v siedmich disciplínach. Víťazi boli odmenení vecnými cenami a sladkosťami. V sychravom počasí všetci uvítali horúci čaj a vynikajúce buchty „od starej mamy“ – pravé polomčianske. Pre rodičov malých súťažiacich bol pripravený grog. O zábavu prítomných sa staral aj maskot firemného darcu – lev, ktorý na záver podujatia všetkým rozkrájal veľkú tortu ukrytú „pod krídlami leva“.

Dary Hontu v Bzovíckej škole

Mgr. Danka Zubčáková

Občianske združenie Nádej v Uňatine, Vidiecky komunitný fond, n. f., Generali Poistovňa a. s. v spolupráci so Základnou školou Bzovík zorganizovali 22. októbra 2003 peknú a užitočnú akciu pod názvom Dary Hontu. Na pôde školy vážených hostí privítal Mgr. Vladimír Labuda, riaditeľ školy.

Základná škola sa na túto akciu pripravila naozaj skvostne. Odela sa do nádherného folklórno-jesenného šatu. Nádherné vyšívané obrusy, čipky tých najúžasnejších tvarov, výrobky zo šúpolia, drevorezby i kresby žiakov bzovíckej školy. Radosť bola pozeráť sa na šikovné ruky mladých čipkárok, ktoré svojou chuťou rozvíjajú tradíciu hontianskej paličkovanej čipky naozaj pre-kvapili. Vedľajšie stolíky hýrili krásou maľovaných vajíčok, ale i zaujímavých dekorácií zo slaného cesta.

Výbornými nápadmi nešetřili ani pani učiteľky – naaranžovanie darov Hontu potešilo nielen oči, ale aj srdcia návštevníkov podujatia. A tých veru nebolo málo. Vyše 60 detí a cez 20 dospelých obdivovateľov Hontu uznalo, koľko krásy je v rukách hontianskej ženy, koľko zručnosti i majstrovstva sa v nich skrýva. Poďakovanie patrí žiakom, ktorí reagovali na ponuku pána riaditeľa a pomohli vyparádiť svoju školu, ba postarali sa i o dary jesene – voňavé jabĺčka, dekorované tekvice, zeleninu i ovocie najfantastickejších tvarov a farieb, orechy.

Organizátori sa postarali o vynikajúce pochúťky. Cesnakové koláče – lepníky, výborné krupinské zákusky, domáci chlieb s masťou a cibuľou nečakali dlho na svoj koniec. Usmiate detské tváričky tvrdili, že bryndzová nátierka na chrumkavom chlebe chutila rozhodne lepšie ako doma. A aby sme nezabudli na originálnu tortu, na ktorú sa čakalo v rade. Veľkú tortu od firemného darcu krájalo a rozdávalo pre nás netradičné zvieratko – lev s krídlami. Ja som z nej koštovala a môžem povedať, že bola vynikajúca.

Na bzovickom podujatí nechýbala ani pekná slovenská pieseň a dobrá ľudová muzika v podaní mladých hontianskych umelcov. Tí po humornej scénke o Bzovíku v podaní nadaných detí zo školy roztancovali deti aj leva.

Akcia sa vydarila. Slovenský vidiek má naozaj neodolateľnú chuť. *(Prevzaté z Hontianskych novín, krátené.)*

Nádherné vyšívané obrusy, čipky tých najúžasnejších tvarov, výrobky zo šúpolia, drevorezby i kresby žiakov bzovíckej školy
foto: D. Saxunová

Akčný plán prípravy Banskobystric- kého kraja na vstup Slovenska do EÚ/

Upravená skrátaná pracovná verzia

Všeobecný – strategický cieľ:

– zvýšiť absorbnú schopnosť regiónov a vidieka pre implementáciu štrukturálnej pomoci.

Špecifické ciele:

1. výšiť informovanosť o politike a nástrojoch regionálneho rozvoja a rozvoja vidieka,
2. Pripraviť ľudské zdroje pre implementáciu štrukturálnej pomoci,
3. Zvýšiť absorbnú kapacitu kraja pre implementáciu štrukturálnej podpory.

Očakávané výstupy – výsledky:

1. Zabezpečená informovanosť relevantných subjektov o politike a nástrojoch regionálneho rozvoja a predvstupovej a štrukturálnej podpory,
2. Vyškolené a pripravené ľudské zdroje pre potreby implementácie opatrení OP NRP,
3. Vybudovaná štrukturovaná inštitucionálna sieť partnerstiev s vypracovanými programami a plánmi na prípravu projektov pre realizáciu opatrení OP NRP.

Aktivity:

Priorita 1:

- 1.1. Úvodné infosemináre – garant ÚBB SK,
- 1.2. Príprava na predvstupové fondy – garant Konzorcium 3+, spolupráca IROMAR,
- 1.3. Príprava pre štrukturálne fondy – garant ÚBB SK, spolupráca SAŽP, BB VIPA, VOKA...

Priorita 2:

- 2.1. Vzdelávanie a tréning k programovaniu v partnerstve (VOKA, ARVI),
- 2.2. Školenie a tréning projektových a rozvojových manažérov (CVNO, VOKA),
- 2.3. Vzdelávanie a školenia odborníkov pre riadenie a monitoring (CVNO, IROMAR),
- 2.4. Vzdelávanie a príprava firiem a ich manažmentov (UMB BB, TU ZV).

Priorita 3:

- 3.1. Vypracovanie programov sociálneho a ekonomického rozvoja mikroregiónov a vytvorenie siete manažmentu vidieckych mikroregiónov – garant BBSK + BB VIPA,
- 3.2. Vypracovanie integrovaných plánov rozvoja v partnerstve mesta a vidieka a vybudovanie manažmentov integrovaného rozvoja vidieka – garant BBSK + BB VIPA + RRA,
- 3.3. Vypracovanie sektorových akčných plánov v krajských partnerstvách a vybudovanie inštitucionálnych kapacít pre podporu absorpcie štrukturálnej pomoci – garant BBSK,
- 3.4. Vytvorenie regionálneho informačného a komunikačného systému – sieť (BBSK, GAMO).

Časový harmonogram realizácie:

Výsledok 1 a 2: – rok 2003,
Výsledok 3: – rok 2004.

Zdroje:

Predvstupové fondy – grantové schémy, Nadácie, NÚP, vlastné zdroje partnerov a účastníkov.

Riadiaci partnerský výbor AP:

R. Gízel – ÚBBSK, M. Baník – KÚ,
R. Kováč – KÚP, P. Mináč – RZMO,
M. Pavlovkinová – konzorcium 3+, S Čap-
ková – IROMAR, J. Mečiarová – KG3SBB,
P. Rusnák – BB VIPA.
Odborný konzultant – Enterplan – Paul
Seggons, Ivan Takáč.

Štrukturálne fondy

Peter Rusnák

29 ● ● ● ●

téma

Európsky fond regionálneho rozvoja – European Regional Development Fund (ERDF) je zameraný na znižovanie rozdielov v úrovni sociálno-ekonomického rozvoja jednotlivých regiónov a členských štátov,

Európsky sociálny fond – European Social Fund (ESF) podporuje návrat nezamestnaných a znevýhodnených skupín do pracovného života, najmä financovaním odbornej prípravy a systému podpory zamestnávania týchto skupín, zvyšovania účasti na trhu práce,

Európsky poľnohospodársky záručný a usmerňovací fond – European Agriculture Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) finančne podporuje rozvoj vidieka a pomoc farmárom najmä v zaostávajúcich regiónoch, rozvoj vidieckej infraštruktúry, ochrana vidieckeho dedičstva, rozvoj lesov,

Finančný nástroj na podporu rybného priemyslu – Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG je určený na podporu rybolovu, akvakultúry, spracovania rýb a propagáciu produktov,

Kohézny fond – Fond súdržnosti je určený pre členský štát ako celok, ktorého HDP vyjadrené v parite kúpnej sily dosahuje menej ako 85 % priemeru členských štátov EÚ. Poskytuje finančné prostriedky na individuálne projekty zamerané na

zlepšenie životného prostredia a rozvoj
dopravných sietí,

Celková výška europodpory pre SR na obdobie rokov 2004–2006 predstavuje 1.050,3 mil. EUR zo Štrukturálnych fondov a 509,7 mil. EUR z Kohézneho fondu. Na podporu programov Národného rozvojového plánu pre 7 krajov SR je určených 920,9 mil. EUR.

Národný rozvojový plán – NRP (NDP)

Peter Rusnák

Strategický cieľ NRP na roky 2004–2006: na základe trvalého a vyváženého rozvoja všetkých regiónov Slovenska dosiahnuť, aby HDP SR na obyvateľa na konci roka 2006 prekročil úroveň 50% priemernej hodnoty krajín EÚ.

Špecifické ciele:

- zvýšiť konkurencieschopnosť priemyslu a služieb,
 - zabezpečiť rozvoj ľudských zdrojov a zvýšiť ich adaptabilitu,
 - zvýšiť účinnosť poľnohospodárskej výroby a kvalitu života na vidieku,
 - podporiť vyvážený regionálny rozvoj.
- Špecifické ciele NRP sú rozpracované do jednotlivých operačných programov, ktoré stanovujú priority a opatrenia, na ktoré je možné využiť štrukturálne fondy a zároveň aj určujú, kto a za akých podmienok môže byť príjemcom podpory.
- SR má pre obdobie rokov 2004–2006 vypracované 4 operačné programy.

Sektorový operačný program pre rozvoj ľudských zdrojov

Sektorový operačný program Rozvoj ľudských zdrojov (SOP RLZ) je financovaný z Európskeho sociálneho fondu (ESF) v celkovej sume 251,65 mil. EUR. Globálnym, strategickým cieľom SOP RLZ je: **Rast zamestnanosti založený na kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sile.** SOP RLZ má tri špecifické ciele:

1. Zvýšenie zamestnateľnosti a pružnosti trhu práce,
 2. Rozvoj inkluzívneho trhu práce a rovnosti príležitostí,
 3. Zvýšenie kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily,
- a tri priority s nasledovnými opatreniami a konečnými príjemcami podpory:

Priorita 1 – Rozvoj aktívnej politiky trhu práce

Opatrenie 1.1 Modernizácia a zvýšenie rozsahu a kvality služieb zamestnanosti a rozvoj aktívnych programov uchádzačov o zamestnanie.

Príjemcovia: Ústredie práce, sociálnych vecí s rodiny, obce, samosprávne kraje, ďalšie inštitúcie spôsobilé pre výkon operácií v rámci tohto opatrenia.

Opatrenie 1.2 Uľahčenie vstupu a návratu uchádzačov o zamestnanie na trh práce s osobitným dôrazom na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom podpory tvorby pracovných miest a samostatne zárobkovej činnosti.

Príjemca: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny.

Opatrenie 1.3 Rozvoj vzdelávania a prípravy uchádzačov o zamestnanie s cieľom zlepšiť ich možnosti na trhu práce.

Príjemcovia: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Na túto prioritu je alokovaných (vyčlenených) 28% financií z ESF.

Priorita 2 – posilnenie sociálnej inklúzie a rovnosti príležitostí na trhu práce

Opatrenie 2.1 Zlepšenie zamestnateľnosti skupín ohrozených sociálnym vylúčením.

Príjemcovia: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Fond sociálneho rozvoja,

samosprávne kraje a územná samospráva, mimovládne organizácie, komunitné organizácie.

Opatrenie 2.2 Odstránenie prekážok rovnosti mužov a žien na trhu práce s dôrazom na zosúladenie pracovného a rodinného života.

Príjemcovia: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, mimovládne organizácie, miestne iniciatívy a partnerstvá, samosprávne kraje a územná samospráva. Na túto prioritu je alokovaných až 48% financií z ESF.

Priorita 3 – Zvýšenie adaptability zamestnancov a osôb vstupujúcich na trh práce

Opatrenie 3.1 Prispôbenie odbornej prípravy a vzdelávania požiadavkám spoločnosti založenej na vedomostiach.

Príjemcovia: Ministerstvo školstva SR, organizácie priamo riadené Ministerstvom školstva SR, samosprávne kraje a územná samospráva, orgány štátnej správy v školstve.

Opatrenie 3.2 Zvýšenie rozsahu a kvality ďalšieho vzdelávania s dôrazom na zvýšenie kvalifikačného potenciálu a adaptability pracovnej sily.

Príjemcovia: Ministerstvo školstva SR, organizácie priamo riadené Ministerstvom školstva SR, profesijné organizácie, sociálni partneri, samosprávne kraje a územná samospráva, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, orgány štátnej správy v školstve.

Opatrenie 3.3 Rozvoj poradenstva o povolaniach a zamestnaniach a systémov na predvídanie zmien kvalifikačných potrieb trhu práce.

Príjemcovia: Ministerstvo školstva SR, samosprávne kraje a územná samospráva,

orgány štátnej správy v školstve, organizácie priamo riadené Ministerstvom školstva SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, zamestnávateľia, mimovládne organizácie. Na túto prioritu je alokovaných 24% financií z ESF.

Kontakt: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, Špitálska 4–6, 816 43 Bratislava, tel: 02/5975 1111, Odbor riadiacej jednotky ESF, Jarmila Tomšová, www.employment.gov.sk, e-mail: tomsova@employment.gov.sk

Sektorový operačný program priemysel a služby

Operačný program Priemysel a služby (SOP PaS) je financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR – ERDF) v celkovej sume 133,76 mil. EUR. Globálnym, strategickým cieľom SOP PaS je: **Rast konkurencie schopnosti priemyslu a služieb.** SOP PaS má 4 špecifické ciele:

1. Podpora udržateľnej štruktúry priemyselnej výroby,
2. Prepojenie výskumu, inovácií a znalostného potenciálu,
3. Zvyšovanie energetickej účinnosti získavania premeny a užitia energetických zdrojov a orientácie na úspory energie,
4. Využitie prírodného potenciálu krajiny na rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva, a 2 priority s nasledovnými opatreniami a konečnými príjemcami podpory:

Priorita 1 – Rast konkurencieschopnosti priemyslu a vybraných služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu

Opatrenie 1.1 Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a vybraných služieb.

Príjemcovia: podnikateľské subjekty a ich združenia

Opatrenie 1.2 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry.

Príjemcovia: samosprávne kraje, mestá a obce, neziskové organizácie a združenia.

Opatrenie 1.3 Podpora podnikania, inovácií, vedomostí a aplikovaného výskumu.

Príjemcovia: podnikateľské subjekty, ich združenia, výskumné a vývojové organizácie

Opatrenie 1.4 Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie.

Príjemcovia: podnikateľské subjekty a ich združenia.

Opatrenie 1.5 Rozvoj zahraničnej spolupráce a imidž SR.

Príjemcovia: podnikateľské subjekty a ich združenia. Na túto prioritu je alokovaných až 48% financií.

Priorita 2 – Rozvoj cestovného ruchu

Opatrenie 2.1 Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry cestovného ruchu.

Príjemcovia: samosprávne kraje, mestá a obce, neziskové organizácie a neziskové organizácie zabezpečujúce ochranu a rozvoj kultúrneho dedičstva a úlohy v cestovnom ruchu

Opatrenie 2.2 Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu.

Príjemcovia: podnikateľské subjekty a ich združenia.

Opatrenie 2.3 Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému.

Príjemcovia: Slovenská agentúra pre ces-

tovný ruch. Na túto prioritu je alokovaných 24% financií.

Kontakt: Ministerstvo hospodárstva SR,
Mierová 19 827 16 Bratislava, tel: 02/
4854 1111, Odbor riadenia SOPER, Iveta
Pabišová, www.economy.gov.sk,
e-mail: pabisova@economy.gov.sk

Sektorový operačný program poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Sektorový operačný program
Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (SOP
PRV) je financovaný z Európskeho
poľnohospodárskeho usmerňovacieho a
záručného fondu (EAGGF) v celkovej sume
161,87 mil. EUR. Strategickými cieľmi SOP
PRV je:

- **zvýšiť efektívnosť poľnohospodárskej produkcie pri dodržaní ochrany životného prostredia a starostlivosti o zvieratá, zlepšiť spracovateľskú štruktúru poľnohospodárskych a rybných výrobkov, zabezpečiť kvalitu potravín,**
- **zlepšiť kvalitu života vidieckej populácie rastom životných štandardov vytvárať primerané sociálne prostredie, rozvíjať aktivity vidieka a chrániť kultúrne dedičstvo a hodnoty krajiny,**
- **zvýšiť absorpčnú kapacitu cez odborné vzdelávanie a poradenstvo**

SOP PRV má 6 špecifických cieľov:

1. Zefektívňovanie poľnohospodárskej prvovýroby a s dôrazom na životné prostredie a welfare zvierat,
2. Zlepšovanie štruktúr spracovania produktov poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, distribúcie, kontroly akosti potravín,
3. Rast životnej úrovne a zlepšenie kvality

vidieckeho obyvateľstva, vytváranie vhodnej sociálnej klímy,

4. Rozvoj ekonomických aktivít v oblasti poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, spracovateľského priemyslu, tradičných remesiel, služieb a turistiky,
5. Ochrana hodnôt kultúrneho dedičstva vidieka a krajiny,
6. Zvýšenie absorpčnej schopnosti prostredníctvom poradenstva a vzdelávania, a 2 priority s nasledovnými opatreniami a konečnými príjemcami podpory:

Priorita 1 – Podpora produk- tívneho poľnohospodárstva

Opatrenie 1.1 Investície do poľnohospodárskych podnikov.

Príjemcovia: subjekty podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe, podniky poľnohospodárskych služieb.

Opatrenie 1.2 Zlepšovanie spracovania a predajnosti poľnohospodárskych produktov.

Príjemcovia: fyzické a právnické osoby spracovávajúce poľnohospodárske produkty.

Priorita 2 – Podpora trvalo udržateľného rozvoja vidieka

Opatrenie 2.1 Udržateľné hospodárenie v lesoch a rozvoj lesníctva.

2.1.1 Verejnoprospešné investície.

Príjemcovia: súkromní vlastníci lesov a ich združenia, nájomcovia lesov a ich združenia, obce a ich združenia

2.1.2 Investície na zlepšenie a racionalizáciu pestovania a ochrany lesa, ťažby, prvotného spracovania a predaj surového dreva a ostatnej lesnej produkcie.

Príjemcovia: súkromní vlastníci lesov a ich združenia, nájomcovia lesov a ich združenia, obce a ich združenia, podniky lesných služieb.

Opatrenie 2.2 Rybné hospodárstvo (financované s FIG). A: Spracovanie rýb a propagácia výrobkov z rýb.

Prijemcovia: subjekty podnikajúce v oblasti spracovania rybných produktov.

B: Akvakultúra. **Prijemcovia:** subjekty podnikajúce v oblasti chovu rýb.

Opatrenie 2.3 Podpora prispôsobovania a rozvoja vidieckych oblastí.

2.3.1 Pozemkové úpravy.

Prijemcovia: Ministerstvo pôdohospodárstva SR – gestor realizácie pozemkových úprav.

2.3.2 Diverzifikácia poľnohospodárskych činností.

Prijemcovia: poľnohospodárske a lesnícke subjekty, ich združenia.

2.3.3 Obnova poľnohospodárskeho výrobného potenciálu poškodeného prírodnými pohromami.

Prijemcovia: poľnohospodárske subjekty a ich združenia.

Opatrenie 2.4 Vzdelávanie.

Prijemcovia: súkromné a verejné vzdelávacie inštitúcie, subjekty poľnohospodárskej prvovýroby, lesníckej prvovýroby a spracovania poľnohospodárskych produktov Annexu Zmluvy o založení ES.

Opatrenie 2.5 Technická pomoc.

Prijemca: riadiaci orgán SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Ministerstvo pôdohospodárstva.

Kontakt: Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Dobrovičova 12. 812 66 Bratislava, tel: 02/5926 6111, Odbor riadenia operačného programu, Iveta Námerová, www.mpsr.sk, e-mail: namerova@land.gov.sk

Operačný program Základná infraštruktúra

Operačný program Základná infraštruktúra (OP ZI) je financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR – ERDF) v celkovej sume 373,62 mil. EUR. Globálnym, strategickým cieľom OP ZI je: **Rozvoj dopravnej, enviromentálnej a lokálnej infraštruktúry**. OP ZI má tri špecifické ciele:

1. modernizácia a rozvoj dopravnej infraštruktúry,
2. zlepšenie stavu enviromentálnej infraštruktúry,
3. budovanie a rozvoj lokál. infraštruktúry, a tri priority s nasledovnými opatreniami a konečnými príjemcami podpory:

Priorita 1 – Dopravná infraštruktúra

Opatrenie 1.1 Modernizácia a rozvoj železničnej infraštruktúry.

Prijemca: Železnice SR.

Opatrenie 1.2 Modernizácia a rozvoj cestnej infraštruktúry.

Prijemca: Slovenská správa ciest.

Opatrenie 1.3 Modernizácia a rozvoj leteckej infraštruktúry.

Prijemca: Slovenská správa letísk. Na túto prioritu je alokovaných celkom 243,23 mil. EUR, z toho EFRR – 182,42 mil. EUR.

Kontakt: Ministerstvo dopravy pôšt a telekomunikácií SR, Koordinačný výbor MDPT pre fondy EÚ, Námestie Slobody 6, 810 05 Bratislava

Priorita 2 – Enviromentálna infraštruktúra

Opatrenie 2.1 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na ochranu a racionálne využitie vŕd.

Príjemcovia: Regionálne vodárenské spoločnosti, Slovenský vodohospodársky podnik.

Opatrenie 2.2 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry na rozvoj infraštruktúry na ochranu ovzdušia.

Príjemcovia: samosprávne kraje, mestá a obce, podnikateľské subjekty.

Opatrenie 2.3 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva.

Príjemcovia: samosprávne kraje, mestá a obce, podnikateľské subjekty.

Opatrenie 2.4 Ochrana, zlepšenie a regenerácia prírodného prostredia.

Príjemcovia: SAŽP, obce, miestne úrady, akademické alebo výskumné inštitúcie, vlastníci pozemkov, podnikateľské subjekty. Na túto prioritu je alokovaných spolu 126,49 mil. EUR, z toho EFRR – 85,27 mil. EUR.

Kontakt: Ministerstvo životného prostredia SR, Sekcia zahraničnej pomoci a medzinárodnej spolupráce, Nám. L. Štúra 1, 812 35 Bratislava.

Priorita 3 – Lokálna infraštruktúra

Opatrenie 3.1 Budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry v regiónoch:

2.3.1 Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry, **2.3.2** Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry, **2.3.3** Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry, **2.3.3** Budovanie a rozvoj kultúrnej infraštruktúry.

Príjemcovia: školy a školské zariadenia, centrá voľného času, kultúrne a osvetové strediská, obce, mestá, neziskové organizácie, mimovládne organizácie, detské domovy, domovy sociálnych služieb, ústavy sociálnej starostlivosti, zdravotné zariadenia, regionálne rozvojové agentúry.

Opatrenie 3.2 Budovanie a rozvoj informačnej spoločnosti pre verejný sektor.

Príjemcovia: centrálné rozpočtové orgány a ich inštitúcie, regionálne a miestne samosprávy a ich inštitúcie, verejných rozpočtových organizácií.

Opatrenie 3.3 Budovanie a rozvoj inštitucionálnej infraštruktúry v oblasti regionálnej politiky.

Príjemcovia: obce, mestá, neziskové organizácie, mimovládne organizácie, regionálne rozvojové agentúry.

Opatrenie 3.4 Renovácia a rozvoj obcí a zachovanie dedičstva vidieka.

Príjemcovia: obce združenia obcí, mimovládne organizácie, vlastníci a správcovia historických pamiatok, múzeí, organizátori podujatí tradičnej ľudovej kultúry, združenia obcí s uvedenými subjektami.

Na túto prioritu je alokovaných celkom 108,199 mil. EUR, z toho EFRR – 84,178 mil. EUR.

Kontakt: Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, Špitálska 8, 816 44 Bratislava, tel: 02/5975 1111, Agentúra na podporu regionálneho rozvoja, Július Slovák, www.build.gov.sk, e-mail: slovak@build.gov.sk

Realizáciu projektu *Zvýšenie účasti verejnosti na rozvoji vidieka* a vydanie tohto čísla časopisu finančne podporila Nadácia otvorenej spoločnosti NOS – OSF Bratislava.

Nadácia otvorenej spoločnosti
Open Society Foundation

Vidiecka večera

M. Heretová

36

V auguste VOKA počas Agrokomplexu v spolupráci s ARVI (Agentúra pre rozvoj vidieka) usporiadala podujatie s názvom Vidiecka večera. Večera sa konala už po druhýkrát. V tomto roku prišlo spoznať naše organizácie a stráviť príjemný večer takmer sto agropodnikateľov, priaznivcov z miestnych samospráv a mimovládnych organizácií.

Prijemný večer takmer stovky agropodnikateľov, priaznivcov z miestnych samospráv a mimovládnych organizácií
foto: M. Heretová

udialo sa

Prezentácia Hontianskej parády vo Veľkej Británii

*Ing. Pavel Bendík,
starosta obce Hrušov*

Mesiac po ukončení 8. ročníka festivalu ľudovej kultúry Hontianska paráda Hrušov 2003 sa uskutočnilo „Medzinárodné stretnutie organizátorov festivalov“, ktorého cieľom bola prezentácia najrôznejších podujatí, a výmena skúseností organizátorov hlavne v oblasti organizačného zabezpečenia, ale aj v oblasti prínosov pre rozvoj komunit, v ktorých sa festival uskutočňuje.

Stretnutie sa uskutočnilo vo Veľkej Británii, v západnom Walese v prímorskom regióne Pembrokeshire, v dňoch 26. 9. – 30. 9. 2003.

Pozvanie, ako možnosť prezentácie Slovenska obdržala práve obec Hrušov, prostredníctvom Agentúry pre rozvoj vidieka v Nitre (ARVI) a Vidieckej organizácie pre komunitné aktivity v Banskej Bystrici (VOKA). Okrem Slovenska sa na stretnutí zúčastnili usporiadatelia festivalov z Írska, Anglicka, Škótska, Walesu, Švédska, Holandska, Maďarska, Litvy, Estónska, Nemecka, Slovinska a z Čiech. Spolu približne 60 osôb. Boli to organizátori festivalov najrôznejšieho zamerania a cieľov napr. festivaly historických bitiek, poľnohospodárov, remesiel, trhov, spevákov, cyklistov, chodcov, festivaly jedál, „jablák“, „lietajúcich vecí“ a podobne. Čiže najrôznejšieho za-

merania, ale všetky mali spoločný cieľ, a to rozvoj miestneho sídla, miestnej alebo širšej komunity, pritiahnutie cudzích zdrojov a ľudí, rozvoj cestovného ruchu a pod. Takmer všetky organizovali miestni ľudia a nie profesionálne agentúry alebo iné organizácie a na všetkých sa domáci ľudia podieľali dobrovoľnou prácou v menšom i väčšom rozsahu. Hontianska paráda veľmi vhodne dopĺňala mozaiku festivalu a jej prezentácia zožala patričný úspech.

Prezentácia odznela v angličtine v podaní Jany Mečiarovej (riadietľky VOKA, B.Bystrica) a prostredníctvom multimediálneho CD. Zvukovú kulisu dopĺňali Hrušovské pesničky. Po takmer polhodinovej obrazovej prezentácii odpovedal na viaceré otázky Ing. Pavel Bendík, riaditeľ festivalu a starosta obce Hrušov. Okrem prezentácií bolo na stretnutí vytvorené miesto pre prácu účastníkov v menších skupinách na workshopoch, samozrejme na témy festivaly, ich prínos a organizácia. Aj touto aktivitou sa ďalej šíri dobré meno netradičného festivalu tradičnej kultúry Slovenska, Hontianska paráda.

Samotný deň stretnutia bol venovaný prehliadke regionálnych zaujímavostí západného Walesu, historických mestečiek, hradov, fariem, návšteve miestneho festivalu „jedla“. Okrem toho však návštevníkov zaujalo útesové pobrežie Atlantického oceánu.

Hostiteľom bola mimovládna organizácia PLANED (Pembrokeshire Local Action Network for Enterprise and Development). PLANED je rozvojovou organizáciou, ktorá pôsobí v širokom regióne Pembrokeshire a jeho okolí (rozlohou ako náš kraj). Hostiteľská organizácia v zastúpení riadietľky Joan Asby a niekoľkí ďalší pracovníci boli príkladnými sprievodcami stretnutia.

Nájd partnerov ... a ide to lepšie!

Anna Kečková

V občianskom združení Lieskovec v Kysuckom Lieskovci sú aktívne najmä ženy a ešte viac tie staršie vekom (mladšie duchom). Vo svojej obci organizujú mnoho podujatí, pričom sa snažia o spoluprácu aj s ďalšími organizáciami. Aj jednoduchý turistický výlet pre deti môže vyzeráť pestré a zaujímavé, ako napríklad ten na najvyšší vrch v okolí Kysuckého Lieskovca – Marusov (690m n. m.), ktorý v lete OZ Lieskovec usporiadaťo spolu s miestnou základnou školou, Turist klubom a kresťanským klubom Amico a o ktorom nám napísali:

„Zraz bol ráno v centre obce. Trasa viedla najprv na Jalinov vrch. Tam, keďže bola dobrá viditeľnosť, členovia Turist klubu naučili deti názvy okolitých vrchov a pohorí. Odtiaľ sme pokračovali na vrch Kaňov a z neho sme vystúpili na Marusov. Na vrchole sme si všetci podali ruky. Na malej čistinke čakalo deti prekvapenie – okolo vaty sedeli zbojníci a spievali. Postupne sme sa všetci k ich spevu pridali a tiež sme sa spoločne odfotili. Z Marusova sme zostúpili ku kaplnke v Rovniach. Tu už bol pripravený ohnisk, na ktorom sme si opekali slaninku a špekačky, podával sa teplý čaj. Členovia Turist klubu porozprávali svoje zážitky z turistiky a horolezectva a pripravili ukážku stavania stanu. Ďalším prekvapením pre deti boli rôzne zábavné súťaže, do ktorých sa zapojili aj dospelí. Najviac smiechu si vyslúžila disciplína Kŕmenie zbojníkov chlebom s džemom so zaviazanými očami. Na záver boli deti odmenené drobnými sladkosťami. Tejto celodennej akcie sa zúčastnilo 70 detí a 22 dospelých.“

Aj jednoduchý turistický výlet pre deti môže vyzeráť pestré a zaujímavé
foto: A. Kečková

Facilitácia (lat.): Uľahčovanie, uľahčenie dačoho (procesu).

Manažering (menežering, menedžering) (angl.): Riadenie, vedenie, organizovanie podnikov a podujatí v širokom slova zmysle.

Koordinácia (lat.): uvedenie do súladu, zladenie spolupráce, činnosti a podobne.

Veľký slovník cudzích slov, 1997

Z internetovej diskusie o zavedení pojmov facilitátor, či manažér, alebo koordinátor vidieckeho rozvoja (Magda Bernátová):

Facilitátor – uľahčuje iným aktivitu, tvorbu, kreativitu tým, že im „ukazuje“ proces alebo ich vedie nejakým procesom, aby došli k nejakej aktivite, k nejakému záveru. Môže to byť človek aj zvonku, aj zvnútra skupiny, prostredia. Nemal by mať ambície vynikať sám, pretože jeho úlohou je umožňovať aktivitu druhým.

Manažér je ten, ktorý priamo riadi ľudí, procesy... Obvykle je platený ako zamestnanec inštitúcie, v ktorej je manažérom. Alebo z grantu – manažér projektu.

Koordinátor zosúladzuje viaceré aktivity, viaceré tímy, aby hrali ako jeden „orchester“. Môže koordinovať aj rôzne aktivity v mikroregióne.

Anketa pre čitateľov/ s odmenou

Vážení čitatelia,

dostáva sa Vám do rúk svojím spôsobom nový časopis. Mnohí z vás boli doteraz zvyknutí na VOKA štvrťročne alebo na Hovorme o vidieku, preto nás pri zmene zaujíma, ako sa vám páči alebo nepáči nové spracovanie spoločného časopisu Náš vidiek.

Každý, kto sa do ankety zapojí neanonymne, zúčastní sa žrebovania o zdravé a dobré ceny, ktoré venoval Vidiecky komunitný fond, n. f. vďaka podpore firemného darcu AGROKARPATY, s. r. o., Plavnica.

Vyplnené anketové listky posielajte na adresu redakcie (v tiráži) do 15. februára 2004.

Ďakujeme.

Magda Bernátová

Je ťažšie byť čestným človekom týždeň, ako byť hrdinom pätnásť minút.

J. Renard

Vidiecka organizácia
pre komunitné aktivity

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU**

adresa: Nám.
Š. Moyzesa 4,
974 00
Banská Bystrica

tel.: 048/415 16 91,

fax: 048/415 16 93

e-mail: voka@voka.sk,
ozvipa@voka.sk

1. Formát časopisu:

vyhovuje mi nevyhovuje mi neviem posúdiť nezáleží na formáte

Moje poznámky/návrhy:

2. Vizualné spracovanie:

páči sa mi nepáči sa mi neviem posúdiť

Moje poznámky/návrhy:

3. Aký je Váš názor na obsah časopisu?

neviem posúdiť vyjadrujem spokojnosť

vyjadrujem nespokojnosť (prosím uveďte prečo?)

Moje poznámky/návrhy:

Meno a priezvisko:

Ulica a číslo domu:

Obec:

PSC:

..... Anketový lístok

Adresát:

.....
.....
.....